

Heraldica Varia

EN NYHET UNDER denna rubrik är att även informera om de sköldebrev som tillfälligt har utlånats till Riddarhuset för dokumentation och digitalisering.

DONATIONER

Fru Margareta Andersson Sergel, Skanör, har donerat sköldebrevet i original för adliga ätten Sergel nr 2213.

Bildhuggaren och professorn i teckning vid Målare- och bildhuggarakademien, hovintendenten Johan Tobias Sergell (1740–1814), adlades den 24 januari 1808 på Stockholms slott av Gustav IV Adolf med bibehållet namn Sergell, men sköldebrevet kom att utfärdas först den 14 januari 1811 på Stockholms slott av Karl XIII. Han introducerades den 18 maj 1811 under nr 2213.

Vapnet avbildar Gustav III:s staty på Skeppsbrokajen som Johan Tobias Sergel utförde och som avtäcktes 1808. Att monarken personligen bestämde innehållet i Sergels vapensköld var ovanligt men är att betrakta som en särskild hedersbetygelse.

Herr Gunnar Warholm, Visby, har donerat sköldebrevet i original för utdöda adliga ätten Rappe nr 1284 samt en fin samling officersfullmakter. Att sköldebrevet finns bevarat har varit okänt för Riddarhuset fram tills nu.

Generalauditören vid livländska armén Henrich Rappe adlades den 17 maj 1675 på Stockholms slott av Karl XI med bibehållet namn. Ätten introducerades den 29 november 1697 genom sonen Niclas Rappe under nr 1284. Denna adliga ätt utslöcknade på svärdssidan 1929 men ätten fortlever i friherrlig värdighet genom bröderna Christopher Johan Rappe och Thomas Carl Rappe, sonsonsoner till Henrich Rappe, som upphöjdes till friherrar den 15 oktober 1771 av Gustav III. De introducerades den 30 april 1776 under nr 287.

Vapnet är talande med en svart häst vilket i hippologiska termer benämnes rapp. Mycket anmärkningsvärt är att hästen stegrar sig åt vänster (heraldiskt sett) men i samtliga andra heraldiska källor så stegrar

Adliga ätten Sergel nr 2213.

Adliga ätten af Klinteberg nr 2188 från 1807.

Adliga ätten Rappe nr 1284.

den sig åt höger, så även hästen i det friherrliga vapnet. Blasoneringen i sköldebrevet är mycket kortfattad och beskriver bara en »... svart Häst uppå en gröön Mark, upprätt står ...». Åt vilket håll den stegrar sig beskrivs alltså inte. Detta är ett utmärkt exempel på att man inte självklart kan återge en vapensköld uteslutande från dess blasonering utan att man även alltid måste beakta ritningen i sköldebrevet.

Huvudmannen, friherre Carl Henrik af Klinteberg, Spekeröd, har donerat sköldebrevet i original från 1809 för adliga ätten af Klinteberg nr 2188 samt friherrebrevet i ori-

ginal för friherrliga ätten af Klinteberg nr 359. Sedan år 2000 är dessutom sköldebrevet i original från 1807 för adliga ätten af Klinteberg nr 2188 donerat av huvudmannen, herr Thomas af Klinteberg, Långviksmon. Här visas en bild på vapnet från detta sköldebrev retroaktivt. Hur kommer det sig då att det finns två sköldebrev för samma adliga ätt nr 2188? Jo, först adlades två bröder, överstelöjtnanten vid Slotts- och konstruktionsstaten Fredrik Ludvik Klinteberg (1760–1812) och häradshövdingen i Norrvidinge, Kinnevalds och Allbo häraders domsaga i Kronobergs län och lagmannen, sedermera landshövdingen i Malmöhus län, presidenten Wilhelm Klinteberg (1759–1829), den 6 februari 1807 i Malmö av Gustav IV Adolf med namnet af Klinteberg. De introducerades den 23 april 1808 under nr 2188 i nämnd ordning, varför huvudmannskapet följer den yngre grenen.

Senare adlades en tredje bröder, häradshövdingen i Upplands norra domsaga, lagmannen Svante Klinteberg (1761–1845), jämlikt § 37 i 1809 års regeringsform den 29 juni 1809 på Stockholms slott av Karl XIII med namnet af Klinteberg och adoption på brödernas nummer. Han introducerades den 11 augusti 1810 under nr 2188. Han slöt dock själv sin adliga ättegren 1845.

Den tidigare nämnde Wilhelm af Klinte-

Adliga ätten af Klinteberg nr 2188 från 1809.

Adliga ätten af Darelli nr 2068.

Adliga ätten Drakenberg nr 313 från 1643.

Friherrliga ätten af Klinteberg nr 359.

berg upphöjdes i friherrlig värdighet jämlikt § 37 i 1809 års regeringsform den 8 augusti 1815 på Stockholms slott av Karl XIII. Han introducerades den 3 maj 1817 under nr 359.

Ätterna af Klinteberg har gemensamt ursprung med adliga ätten af Klintberg nr 2285. Vapnet åsyftar troligen de båda brödernas tjänster. Vågskålen anspelar på Fredrik Ludvigs ämbete som häradshövding. Det gröna fältet med halvmånen i silver och den turkiska flaggan i hjälmprydnaden syftar på Wilhelmss insatser för den turkiska flottan.

INLÅNAT OCH DIGITALISERAT

Herr Hampus von Post, Ekerö, har till Ridarhuset lånat ut sköldebrevet i original för utdöda adliga ätten af Darelli nr 2068 för digitalisering.

Assessorn i Collegium medicum och överläkaren vid Serafimerlasarettet, Johan Anders Darelius (1718–1780), adlades den 23 januari 1770 på Stockholms slott av Adolf Fredrik med namnet af Darelli. Sköl-

debrevet utfärdades först den 19 februari 1773 på Stockholms slott av Gustav III och introducerades den 9 maj 1776 under nr 2068. Ätten utslocknade 1834.

Bakgrunden till vapensköldens ovanliga men estetiskt tilltalande komposition, klunen och ginstyckad i silver, blått, guld och rött, är okänd och inga ledtrådar finns. Silverfärgen framstår som svart på grund av oxidation.

Huvudmannen herr Sten Drakenberg, Mullsjö och herr Carl-Erik Drakenberg, Stockholm, har till Ridarhuset lånat ut sköldebrevet i original för adliga ätten Drakenberg nr 313 från 1647 respektive 1643 för digitalisering. Även här finns det alltså två utfärdade sköldebrev för en ätt.

Överstelöjtnanten vid Västmanlands regemente sedermera översten och chefen för Älvsborgs regemente och kommandanten på Bohus slott, Börge Nilsson (1606–1692), adlades den 13 december 1643 i Stockholm av drottning Kristinas förmyndarregering med namnet Drakenberg, och introducerades den 18 november 1644 under nuvarande nr 313. Hans ättegren utgick dock 1716.

Emellertid hade Börge Nilsson Drakenbergs yngre broder, ryttmästaren vid fältmarskalken Carl Gustaf Wrangels livregemente till häst, sedermera överstelöjtnanten vid Upplands ryttare Erich Nilsson (1608–1659), adlats den 5 oktober 1647 på Stockholms slott av drottning Kristina med samma namn och vapen som brodern. Enligt kungligt brev avgivet den 27 oktober 1651 i Stockholm av drottning Kristina erhöll han rätt att introduceras på broderns nummer, vilket skedde den 8 november 1652.

Vapnet är talande med en drake på ett berg. På samma sätt som i fallet Rappe är

Adliga ätten Drakenberg nr 313 från 1647.

det mycket intressant att studera dynamiken mellan blasonering och vapenritning. Enligt blasoneringen skall det föreställa en »... drake uti sin rätta färga ...». I brist på zoologiska trädgårdar där man kan närstudera drakar nödgas vi granska ritningen för att avgöra drakens färger. Den skimrar i grönt, guld och blått. Detta föranleder en omritning i nästa utgåva av Adelskalendern då draken i vapenskölden för närvarande återges som helt blå.

DEPONERING

Vi vill passa på att påminna om möjligheten att på ett tryggt och säkert sätt och utan kostnad deponera sköldebrev i Ridarhusets bankvalv. Ta gärna kontakt för närmare information, telefon 08-723 39 95, e-post goran.morner@riddarhuset.se.

Vi är också tacksamma för aktuella uppgifter om innehav av sköldebrev i privat ägo eller på offentliga institutioner. ☞

Göran Mörner, *riddarhusgenealog*